

Ochrana prírody a krajiny musí byť založená na spolupráci

Vláda Slovenskej republiky na svojom rokovaní 24. mája 2006 uznesením č. 471 schválila Konceptiu ochrany prírody a krajiny. Ide o prvú samostatnú koncepciu ochrany prírody a krajiny vypracovanú po zmene politických a ekonomických podmienok v Slovenskej republike po roku 1989. Po takmer trojročnom „prípomienkovaní“ pôvodného návrhu jej konečná podoba tvorí výsledok mnohých kompromisov.

Nasledujúcich desať rokov čaká zamestnancov orgánov štátnej správy ochrany prírody a krajiny a organizácií ochrany prírody a krajiny realizácia 33 opatrení zameraných na dosiahnutie 20 strategických cieľov, členených podľa šiestich oblastí. Medzi ne patrí všeobecná ochrana prírody a krajiny a územná ochrana, druhová ochrana a ochrana drevín, výchova a vzdelávanie, výkon štátnej správy, spolupráca s obcami a mimovládnyimi organizáciami a medzinárodná spolupráca. Dvanásť z týchto opatrení bude rezort životného prostredia realizovať v spolupráci s inými rezortmi, najmä s Ministerstvom pôdohospodárstva SR, Ministerstvom hospodárstva SR a Ministerstvom školstva SR.

Jedným z najambicióznejších cieľov v oblasti územnej ochrany prírody a krajiny, ktorý si vyžaduje spoluprácu širokej vedeckej obce, je prehodnotenie súčasnej sústavy chránených území a vytvorenie reprezentatívnej národnej sústavy chránených území zabezpečujúcej ochranu biotopov národného významu a biotopov druhov národného významu, významných krajinných prvkov a území medzinárodného významu, pri rešpektovaní ďalšieho nezväčšenia plochy národnej sústavy chránených území. Zámerne zdôrazňujem, že ide o prehodnotenie národnej sústavy chránených území,

nakoľko jej časť dostala po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie prívlastok *európskeho významu* a tejto sa prehodnotenie nedotkne, práve naopak. Ukončenie procesu vyhlasovania chránených vtáčích území a zabezpečenie ochrany tých biotopov európskeho významu a druhov európskeho významu, ktoré Európska komisia (v súlade so smernicou Rady 92/43/EHS o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín) vybrala na začlenenie do európskej sústavy chránených území NATURA 2000, je druhým najdôležitejším cieľom, ktorého plnenie nás v najbližších rokoch čaká. Zabezpečenie priaznivého stavu území zaradených do siete NATURA 2000, ako aj území z prehodnotenej národnej siete chránených území predstavuje záväzok, ktorý si vyžaduje úzku spoluprácu s vlastníckmi (správcami, nájomcami) pozemkov nachádzajúcich sa v týchto územiach, ale aj nemalé finančné prostriedky z domácich a zahraničných zdrojov. Spoluprácu s vlastníckmi zdôrazňuje aj úloha, ktorú pri schvaľovaní koncepcie uložila ministrom životného prostredia vláda SR. Pri predkladaní návrhov akýchkoľvek chránených území bude potrebné zabezpečiť dohodu o určení výšky a spôsobe poskytnutia náhrady za obmedzenie vlastníckych práv a v tomto zmysle novelizovať zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny.

Presadenie poskytovania podpory poľnohospodárom a lesníkom z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka pri spracovávaní plánu rozvoja vidieka na roky 2007 - 2013 je pre zabezpečenie priaznivého stavu chránených území zaradených do siete NATURA 2000 rozhodujúce.

Vytvoriť ekonomické a prevádzkové podmienky na zabezpečenie starostlivosti o osobitne chránené časti prírody a krajiny so znížením dosahu na štátny rozpočet koncepcia pokladá za strategický cieľ. Návrhy opatrení na jeho realizáciu boli v príprave koncepcie najviac menené. Prevedenie správy štátnych pozemkov v chránených územiach v 4. a 5. stupni ochrany na organizácie ochrany prírody a krajiny s cieľom eliminácie náhrad za obmedzenie bežného obhospodarovania sa z návrhu koncepcie vypustilo až na základe rozhodnutia vlády.

Zavedenie systému do výskumu a monitoringu chránených druhov európskeho významu a národného významu spoluprácou vysokých škôl, vedeckých inštitúcií, prírodovedných múzeí s organizáciami ochrany prírody a krajiny by malo byť cestou, od ktorej si sľubujeme získanie aktuálnych odborných poznatkov pre vytvorenie podmienok na udržanie biodiverzity pôvodných druhov a dosiahnutie priaznivého stavu druhov z hľadiska ochrany prírody. Ochrana prírodného druhového zloženia ekosystémov, regulácia výskytu nepôvodných druhov rastlín (najmä invázných) a živočíchov, monitoring vplyvu bariérových prvkov krajiny (pozemné

komunikácie, dráhy, elektrovedy a podobne) na početnosť živočíchov a realizácia technických opatrení na zníženie mortality živočíchov na bariérových prvkoch v krajine sú úlohami, vyžadujúcimi si spoluprácu viacerých rezortov.

Výchova a vzdelávanie je oblasť, v ktorej sme si vytýčili cieľ vzdelávať tak seba, ako aj iných. Vytvorenie materiálnych podmienok pre realizáciu výchovy k ochrane prírody v chránených územiach je opatrenie, ktoré sa prostredníctvom finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov začalo realizovať už v tomto programovacom období. Návrh Operačného programu Životné prostredie na roky 2007 - 2013 v prioritnej osi 5 - Ochrana a regenerácia prírodného prostredia a krajiny počíta s podporou aktivít zameraných tak na spracovanie a realizáciu programov starostlivosti, ako aj na dobudovanie zariadení inštitúcií ochrany prírody a krajiny, informačných stredísk, náučných chodníkov a lokalít.

Zjednotenie a sprehľadnenie výkonu štátnej správy ochrany prírody a krajiny a jej priblíženie k občanovi patrí tiež k strategickým cieľom. Sleduje najmä prenesenie časti povolujujúcich konaní z orgánov štátnej správy ochrany prírody a krajiny na odborné organizácie ochrany prírody a krajiny.

Slovenská republika je na úseku ochrany prírody a krajiny viazaná plnením záväzkov vyplývajúcich z deviatich medzinárodných dohovorov. Niekoľko ďalších dohovorov sa ochrany prírody čiastočne dotýka. Pri prijímaní medzinárodných záväzkov nebola docenená finančná náročnosť ich implementácie v praxi. Uplatňovanie dohovorov sa obmedzuje len na gestorský rezort, pričom, ostatné rezorty sa do plnenia zapájajú len okrajovo. Vytvorenie podmienok pre plnenie záväzkov a úloh vyplývajúcich z medzinárodných dohovorov je úlohou, na plnení ktorej by sa mali podieľať okrem Ministerstva životného prostredia SR aj Ministerstvo zahraničných vecí SR, Ministerstvo pôdohospodárstva SR, Ministerstvo školstva SR a Ministerstvo obrany SR.

Zapojenie obcí a mimovládnych organizácií do starostlivosti o chránené územia, spolupráca s obcami a mimovládnyimi organizáciami je riešená v samostatnej oblasti.

Spolupráca ako taká, či už s obcami, mimovládnyimi organizáciami, vlastníckmi, správcami, nájomcami pozemkov v chránených územiach, investormi, vedeckou obcou a ostatnými orgánmi štátnej správy je slovo, ktoré by malo charakterizovať nasledujúce mesiace a roky ochrany prírody a krajiny.

Anna Jusková
riaditeľka odboru ochrany prírody a krajiny
MŽP SR